

tami znajduje się cały szereg innych jeszcze zagadnień, wśród których na pierwszym miejscu należy wymienić zbiór wszelkich przepisów weterynaryjnych w wydaniu książkowym. Prace powyższe ułatwią terenowej służbie wet. wykonywanie jej dziennych zadań w oparciu o szczegółowe przepisy prawne i instrukcje.

W codziennej, żmudnej pracy w okresie dobiegającego końca dziesięciolecia służba wet. walczyła o podniesienie stanu sanitarnego rzeźni, przetwórnictwa mięsnych i rybnych, magazynów i składów, transportu, baz i miejsc spędów zwierząt itp. Nie zawsze potrafiła osiągnąć zamierzone cele, czasem z własnej winy, częściej jednak z przyczyn niezależnych od niej.

Mimo niewątpliwych znacznych osiągnięć bardzo wiele jest jeszcze do zrobienia na wszyst-

kich omówionych odcinkach działania służby wet., a szczególnie na odcinku podniesienia stanu san.-wet. zakładów mięsnych oraz na odcinku zapobiegania psuciu się mięsa wskutek nieodpowiedniego przechowywania i przewożenia. Służbę wet. czeka jeszcze dalsza, mozolna praca wychowawczo-uświadamiająca załóg zakładów mięsnych i ludności wiejskiej o znaczeniu higieny w przetwórstwie żywnościowym, niebezpieczeństwie chorób odzwierzęcych dla zdrowia człowieka itp. Musi ona również stale podnosić swoje kwalifikacje zawodowe, aby sprostać ciągle narastającym zadaniom i nie pozostać w przyszłości w tyle za masami pracującymi, zdążającymi drogą wytkniętą przez IX Plenum i II Zjazd PZPR do podniesienia dobrobytu wszystkich ludzi pracy.

ZBIGNIEW WOJTATOWICZ

Warszawa

Wydawnictwa weterynaryjne w okresie dziesięciolecia

Jednym z czynników warunkujących nieustanny wzrost wysoko kwalifikowanych kadr jest piśmiennictwo fachowe. W zdobywaniu i przyswajaniu nowych osiągnięć nauki i praktyki odpowiednia literatura odgrywa podstawową rolę. Rozwój kultury i nauki związany jest nierozłącznie z rozwojem ruchu wydawniczego.

Każdy zawód i każda specjalność ma swoje piśmiennictwo fachowe. Zawód lekarsko-weterynaryjny w okresie przedwojennym był jednym z bardziej upośledzonych pod względem piśmiennictwa fachowego. Można śmiało powiedzieć, że polskie piśmiennictwo weterynaryjne nieomal nie istniało.

W Polsce przedwojennej bardzo mało działano na odcinku rozwoju rodzimego piśmiennictwa weterynaryjnego. W tym okresie z poważniejszych książek weterynaryjnych zostały wydane tylko cztery: Gordziakowskiego — Choroby zakaźne zwierząt domowych, Trawińskiego — Higiena mięsa oraz Mięso i produkty mięsne i Skowrońskiego — Farmakologia i toksykologia weterynaryjna oraz Receptariusz weterynaryjny. Książki te oczywiście w żadnym stopniu nie mogły zaspokoić potrzeb lekarzy weterynaryjnych, którzy w większości wypadków zmuszeni byli korzystać z obcego piśmiennictwa fachowego. Stan ten, rzecz jasna, bardzo utrudniał studia młodzieży akademickiej na dwóch uczelniach weterynaryjnych, studenci bowiem musieli korzystać z trudno dostępnych i drogich podręczników w językach obcych.

Druga wojna światowa i zniszczenia wojenne do reszty pozbawiły służbę weterynaryjną i tak bardzo skromnego piśmiennictwa fachowego. Szybki i stały rozwój i postęp nauki, zwłaszcza nauk lekarskich i im pokrewnych, zdeaktualizo-

wał nieliczne podręczniki i książki weterynaryjne z lat przedwojennych. Książki te w większości wypadków stały się przestarzałe i mało pożyteczne.

W tym stanie rzeczy służba weterynaryjna w Polsce Ludowej została po wojnie nieomal całkowicie pozbawiona jakiejkolwiek wartościowej literatury fachowej. Młodzież studiująca na 3 wydziałach wet. oraz technikach weterynaryjnych domagała się i czekała na polskie podręczniki. Dzięki wyjątkowo korzystnym warunkom, jakie stworzyła w Polsce władza ludowa dla rozwoju kultury i nauki, nastąpił gwałtowny rozwój ruchu wydawniczego. Wydawnictwa różnego typu szybko zaczęły zaspokajać głód dobrej książki.

Pierwsze książki opublikowane przez Weterynaryjny Instytut Wydawniczy, utworzony w ramach spółdzielni lekarzy weterynaryjnych, zostały przychylnie przyjęte przez całą naszą służbę weterynaryjną. Niewielkie nakłady książek Zulińskiego, Stefańskiego, Szczurowskiego, Szwabowicza, Trawińskiego i innych zostały bardzo szybko rozsprzedane. Przejęcie wydawnictw weterynaryjnych przez Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne stworzyło nowe korzystne warunki dla rozwoju piśmiennictwa weterynaryjnego. W ciągu kilku pierwszych lat swej działalności PWRiL wydało wiele pozycji książkowych zaspokajających pierwsze potrzeby służby weterynaryjnej w zakresie piśmiennictwa fachowego. Wydawnictwa weterynaryjne jako pierwsze zadanie postawiły zaopatrzenie służby weterynaryjnej w książki o charakterze praktycznych poradników oraz przekłady najbardziej wartościowych książek radzieckich, które zapoznały polskich lekarzy weterynaryjnych z osiągnięciami prądu nauk i praktyki radzieckiej.

W związku z rozwojem średniego szkolnictwa weterynaryjnego i powstaniem techników weterynaryjnych powstała nagląca konieczność wydania dla uczącej się młodzieży. W tym celu wydano wiele przekładów bardzo dobrych podręczników radzieckich z różnych dziedzin weterynarii, dzięki czemu w chwili obecnej można już mówić o nieomal całkowitym zaspokojeniu potrzeb na tym odcinku.

Dla młodzieży, studiującej na wyższych uczelniach wydano kilka podręczników akademickich, pomocniczych i zastępczych. I w tym wypadku wykorzystano radzieckie podręczniki weterynaryjne dla szkół wyższych, których kilka przekładów oddano od użytku młodzieży.

W ciągu pięciu lat działalności wydawniczej PWRiL wydało również parę wartościowych prac oryginalnych, które przyczyniły się wydatnie do położenia podwalin pod polskie piśmiennictwo weterynaryjne. Na szczególne wyróżnienie zasługują takie podręczniki jak: Kulczyckiego — Terapia chirurgiczna zwierząt domowych, Stefańskiego, Zarnowskiego i Sołtysa — Zarys parazytologicznych metod rozpoznawczych, Parnasa — Schorzenia młodych zwierząt, Szaflarskiego, Nawrockiego i Grabdy — Choroby owiec, Żulińskiego — Diagnostyka sekcyjna chorób zwierząt gospodarskich, Stryzaka — Epizootiologia ogólna, Marka — Choroby drobiu i Korkora — Choroby pszczół. Wymienione książki, a zwłaszcza prace Stryzaka i Korkora są szczególnie wartościowe. Z przekładów radzieckich na szczególną uwagę zasługują takie książki, jak: Anatomia zwierząt domowych — Klimowa i Akajewskiego, Epizootiologia szczegółowa — pod redakcją Wyszelesskiego, Farmakologia weterynaryjna — Mozgowa, Gruźlica zwierząt domowych — Juskowicza, Leczenie zakażonych ran u zwierząt — Oliwkowa oraz przekład podręcznika niemieckiego Trautmanna i Fiebigera -Histologia i anatomia mikroskopowa zwierząt domowych.

Na szczególne omówienie zasługuje popularna literatura weterynaryjna przeznaczona dla przodujących chłopów. Z tej dziedziny wydano wiele broszur i poradników w stosunkowo wysokich nakładach, dochodzących do 50 tys. egzemplarzy. Popularna literatura weterynaryjna stanowi jedno z ważniejszych osiągnięć polskiego piśmiennictwa fachowego. Spełnia ona bardzo ważną rolę, ucząc bowiem rolników zwalczania i zapobiegania chorobom zwierząt gospodarskich przyczynia się do zmniejszenia strat w hodowli zwierząt. Mimo pewnych osiągnięć w zakresie wydawnictw popularnych dotychczas jeszcze nie zaspokojono tak ważnego braku odczuwanego przez wieś polską, jakim jest brak obszernego, dobrego i praktycznego poradnika weterynaryjnego. Sprawa wydania takiego poradnika jest bardzo ważna i książka ta niewątpliwie powinna się ukazać jak najszybciej.

Rzeczony rozwój wydawnictw weterynaryjnych i piśmiennictwa weterynaryjnego najlepiej charakteryzują cyfry dotyczące ilości wydawanych tytułów, objętości arkuszy wydawniczych oraz wysokości nakładów w poszczególnych latach. I tak w roku 1949 wydano 5 książek o łącznej objętości 18,5 arkuszy wydawniczych, nakład ich wynosił 26 tys. egzemplarzy, w roku 1950 10 książek objętości około 86,1 arkuszy wydawniczych w nakładzie 116 tys. egzemplarzy, w roku 1951 14 książek o objętości łącznej 306 arkuszy wydawniczych w nakładzie 91 tys. egzemplarzy, w roku 1952 13 książek łącznej objętości około 126 arkuszy wydawniczych w nakładzie 88 tys. egzemplarzy, w roku 1953 19 książek o łącznej objętości około 182,5 arkuszy wydawniczych w nakładzie 185 tys. egzemplarzy, w roku 1954 zostanie wydanych 15 książek o łącznej objętości około 233 arkuszy wydawniczych i nakładzie około 64 tys. egzemplarzy. Na rok 1955 zaplanowane jest wydanie 15 tytułów objętości około 400 arkuszy w łącznym nakładzie 80 tys. egzemplarzy.

Większa ilość arkuszy wydawniczych oraz wyższe nakłady książek wydanych w pierwszych latach działalności wydawniczej są związane z ukazywaniem się w tym okresie większej ilości prac popularnych (broszur) o wysokich nakładach oraz większej ilości przekładów. Obecnie w profilu wydawniczym z zakresu weterynarii przeważają prace oryginalne na poziomie podręczników akademickich i książek o charakterze monograficznym.

Ogółem w ciągu 5 lat działalności wydawniczej wydano z zakresu weterynarii 60 książek objętości około 1.034 arkuszy wydawniczych, o łącznym nakładzie około 508 tys. egzemplarzy.

Oceniając krytycznie dorobek wydawniczy z zakresu piśmiennictwa weterynaryjnego w okresie dziesięciolecia Polski Ludowej należy stwierdzić, że mimo poważnych sukcesów, wydawnictwa weterynaryjne mają również duże braki. Jednym z tych braków, bodajże najważniejszym, jest niepełne zaspokojenie potrzeb służby weterynaryjnej wskutek niedostatecznego kontaktu z terenem i niecałkowitego orientowania się w potrzebach czytelników. Wiąże się z tym ściśle bardzo słaba krytyka wydawanych przez nas książek, która pomogłaby w przewyciężaniu braków i usuwaniu błędów naszej pracy redakcyjnej. Drugim brakiem jest niedostateczna ilość prac oryginalnych wynikająca ze stosunkowo wąskiego kręgu autorów i osób współpracujących z wydawnictwem. Dotychczas nie udało się wciągnąć do współpracy niektórych profesorów i pracowników naukowych wydziałów weterynaryjnych i Instytutów Naukowych. W dużym stopniu niewystarczająca jest na tym odcinku współpraca wydawnictwa z Departamentem studiów rolniczych Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego oraz Państwowym Instytutem Weterynaryjnym. Następnym brakiem naszej pracy wydawniczej było zbyt małe wykorzystanie młodej

kadry autorskiej oraz przodujących doświadczeń i osiągnięć terenowej służby weterynaryjnej. Wydawnictwo powinno położyć większy nacisk na wciąganie do współpracy przodujących lekarzy praktyków, co spowoduje, że książki nasze będą miały większą wartość praktyczną. Poza tym jedną z ważniejszych usterek była stosunkowo słaba polityczna i ideologiczna treść wydawanych przez nas książek. Nasi autorzy powinni bardziej konsekwentnie, niż dotąd walczyć w swych pracach o nieustanne unowocześnianie nauki, o coraz trwalsze i śmielsze wprowadzanie jej na tory marksistowskiego myślenia.

Brak wykwalifikowanej kadry redaktorskiej, która kształtowała się dopiero w ostatnich latach, spowodowała również w dużym stopniu, że wydawane przez nas książki pozostawiają jeszcze wiele do życzenia. Znajdujące się niekiedy jeszcze w naszych książkach braki ideologiczne i merytoryczne spowodowane są niedostatecznym jeszcze opanowaniem i pogłębieniem przez redaktorów podstaw i praktyki nowej biologii.

Oceniając krytycznie publikacje weterynaryjne nie można pominąć ich szaty graficznej, ilustracji i papieru. Niejednokrotnie jeszcze strona techniczna książki wykazuje pewne uchybienia, czego dowodem są między innymi niewyraźne i mało instruktywne ilustracje. Trzeba powiedzieć, że wydawnictwo dotychczas za mało starań dokłada do sprawy uzyskania dobrego papieru, który niejednokrotnie warunkuje wartość książek, zwłaszcza ze względu na dużą ilość trudnych do reprodukcji zdjęć. Zastosowanie do większości wydawanych przez nas książek sztywnej oprawy, przyczyni się niewątpliwie do poprawienia wyglądu zewnętrznego książek i do dłuższego ich użytkowania. Poprawienie tych wszystkich błędów i niedociągnięć w możliwie najkrótszym czasie pozwoli na postawienie na wyższym i lepszym jakościowo poziomie wydawanych przez nas książek i przyczyni się niewątpliwie do poprawienia ich wartości ideologicznej, naukowej i praktycznej. Takie też zadania stawia przed sobą redakcja działu zootechniki i weterynarii PWR i L na najbliższą przyszłość. Będziemy się starali nadal wydawać w ciągu roku taką samą ilość książek weterynaryjnych jak dotychczas. Stosunkowo duży procent stanowić będą wznowienia wydanych przez nas najlepszych książek oryginalnych i przekładów radzieckich. Niezależnie od tego wydawnictwo nasze nadal będzie stwarzać szerokie możliwości publikowania wartościowych, nowych prac oryginalnych.

Ostatni rok wykazał duży wzrost czytelnictwa książek weterynaryjnych. Wiele nawet stosunkowo dużych nakładów książek wydanych w roku ubiegłym, zostało bardzo szybko bo w ciągu pół roku wyczerpanych. Świadczy to niewątpliwie o pozycji i uznaniu, jakie zdobyła sobie polska książka weterynaryjna. Wznawianie tych książek, z których nie jedne będą już drukowane po raz trzeci, pozwoli nam na lepsze ich opracowanie, uzupełnienie i dostosowanie do potrzeb czytelników, należy bowiem wyjść z założenia,

że każde kolejne wydanie jest lepsze od poprzedniego i że książka naprawdę dobra staje się dopiero po kilku kolejnych wydaniach.

Będziemy się starali w ciągu najbliższych lat dać naszej studiującej młodzieży takie podstawowe podręczniki akademickie jak: „Farmakologia weterynaryjna“, „Fizjologia zwierząt“, „Choroby zakaźne zwierząt“, „Anatomia patologiczna“, „Położnictwo weterynaryjne“, itp. oraz pomoce naukowe w postaci przewodników do ćwiczeń, atlasów itp.

Dla lekarzy weterynaryjnych praktyków będziemy wydawali oryginalne zbiorowe opracowania chorób poszczególnych gatunków zwierząt. Ukaże się monograficzne ujęcie chorób świń, bydła, przychówka, drobiu itp. Poza tym będziemy się starali wykorzystywać doświadczenia naszych przodujących lekarzy praktyków w terenie i zapoznawać z ich osiągnięciami całą służbę weterynaryjną.

Równie obficie jak dotychczas korzystać będziemy z doświadczeń radzieckiej nauki i praktyki, wydając cały szereg przekładów radzieckich książek i podręczników. Będziemy się starali wydawać przekłady najcenniejszych radzieckich pozycji weterynaryjnych. W przekładach znajdują się: monografie naukowe, praktyczne poradniki oraz podręczniki akademickie napisane przez czołowych naukowców radzieckich. Zamierzamy również korzystać z doświadczeń i osiągnięć bratnich krajów demokracji ludowych, a zwłaszcza Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Przekłady książek wydanych w NRD zapoczątkowaliśmy podręcznikiem Marka i Moczego „Diagnostyka kliniczna chorób zwierząt gospodarskich“, który ukaże się w roku przyszłym.

Z literatury popularnej całe nasze wysiłki skupimy na wydaniu praktycznego poradnika weterynaryjnego, który ma spełniać rolę doraźnego doradcy i wskazać hodowcy sposoby i środki postępowania, pozwalające na zmniejszenie strat w hodowli zwierząt wywołanych przez choroby. Poradnik ten z racji poważnych zadań, jakie ma do spełnienia, będziemy się starali w jego kolejnych wydaniach jak najbardziej upraktyczniać i ulepszać.

Zadania stojące przed redakcją działu weterynarii PWR i L są duże i trudne, ale możliwe do wykonania przy pomocy i współpracy naszych autorów, współpracowników i czytelników. Liczymy na wydatną pomoc ze strony naszych autorów, profesorów wydziałów weterynaryjnych oraz przodujących lekarzy, którzy w dużym stopniu mogą wpłynąć na poziom i wartość wydawanych przez nas książek. Liczymy również na krytykę, która ujawni nasze błędy i braki oraz pozwoli nam je przezwyciężyć. Jesteśmy przekonani, że w ciągu najbliższych lat potrafimy nadal rozszerzać piśmiennictwo weterynaryjne, dawać naszej służbie weterynaryjnej praktyczną i teoretyczną pomoc w postaci literatury fachowej i w ten sposób przyczyniać się do wykonania przez służbę weterynaryjną tych zadań, jakie przed nami wszystkimi postawiła Partia i Rząd.